

การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
REINFORCEMENT OF COOPERATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF GRADUATE
SCHOOL, MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

รศ.ดร.สุวิญ รักษ์สัตย์^๑
ดร.กิตติวัฒน์ ไชยสุข^๒
ดร.สกล เหลืองไพฑูรย์^๓
ดร.สุนันทา กริชไกรวรรณ^๔

Received: May 29, 2020

Revised: June 02, 2020

Accepted: June 29, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อวิเคราะห์สภาพความรับผิดชอบต่อทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และ ๒) เพื่อเสนอกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อทางสังคมของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกและอรรถกถา บทสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๒๓ รูป/คน และข้อมูลจากการเสวนากลุ่ม จำนวน ๙ รูป/คน วิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอด้วยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพความรับผิดชอบต่อทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีลักษณะเป็นปัจเจกมากกว่าที่เป็นภาพรวมของนักศึกษา และเป็นไปตามกิจกรรมที่บัณฑิตวิทยาลัยขอความช่วยเหลือแต่ยังไม่เป็นเชิงมีจิตอาสา นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีประสบการณ์ชีวิตจึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน สำหรับบัณฑิตวิทยาลัยยังไม่กำหนดกรอบความรับผิดชอบต่อสังคมให้เป็นรูปธรรม

กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อทางสังคมของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต้องเริ่มที่ระเบียบ ยุทธศาสตร์ นโยบาย หลักสูตร แผนปฏิบัติการ และโครงการต่าง ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนในบทบาทและหน้าที่ที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อทางสังคมในทุกระดับ เน้นไปในแต่ละรายวิชาโดยกำหนดให้เป็นกิจกรรม ส่งเสริมให้เกิดมโนสำนึกต่อคุณธรรมที่มีในตนทางด้านนี้ และเสริมสร้างความมีวินัยต่อตนเองและใช้ระบบทางการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาความรับผิดชอบต่อทางสังคมได้ บนฐานองค์ความรู้ที่ได้เรียกว่า CSRA Model

คำสำคัญ: (ความรับผิดชอบต่อทางสังคม), (บัณฑิตศึกษา), (พุทธจริยา)

^๑ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย E-mail: puzinnian@hotmail.com

^๒ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^๓ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^๔ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Abstract

The objectives of the research entitled “Reinforcement of Cooperate Social Responsibility of Graduate School, Mahamakut Buddhist University” were as follows 1) To analyze the cooperate social responsibility of Graduate School, Mahamakut Buddhist University as it being in general, and 2) To present the process of reinforcement of cooperate social responsibility of Graduate School, Mahamakut Buddhist University. The research was the qualitative method collected data from the primary sources i.e., the Tipitaka Commentaries and obtained from in-depth interview with 23 key informants together with 9 key informants in focus group discussion. The data were content analysis and narrative explanation.

The research found that social responsibility conditions of Graduate School, Mahamakut Buddhist University is more individualistic than the overall image of students. The CSR is in accordance with the activities that the Graduate School asks for help but is not yet volunteer responsibility. Graduate students are in middle age on average and contain their own experience, therefore, they have responsibility to society according to their roles and duties. For the faculty of Graduate Studies, there is no stipulation of the responsibility for society to be concrete.

The process of enhancing social responsibility of graduate students Mahamakut Buddhist University has to start at the MBU Graduate School regulation, strategy, policy, curriculum, action plan and projects by clearly specifying the roles and responsibilities that must be responsible for social responsibility at all levels and dimensions. Emphasizing on each subject in the curriculum mapping, CSR could be implemented. CSR should be promoted in the conscience level, strengthen self-discipline and use educational systems as a process of social responsibility development based on the body of knowledge called the CSRA Model.

Keywords: (Cooperate Social Responsibility), (Graduate School), (Buddha’s Behavior)

๑. บทนำ

การรับผิดชอบต่อสังคมเป็นธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะสัตว์สังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับล่างสุดก็คือ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว เริ่มจากการรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัว คือ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง แล้วขยายออกไปสู่ภายนอก กลายเป็นสังคมบริษัท สังคมหน่วยงาน และสังคมองค์การ ทั้งที่เป็นองค์การของรัฐและเอกชน การขยายตัวของระบบสังคมมากขึ้นนี้เองที่ทำให้ความรับผิดชอบต่อสังคมเริ่มมีได้รับผลกระทบและบกพร่องมากขึ้นตามไปด้วย ยุคของสังคมก็มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น สังคมยุคอุตสาหกรรม สังคมยุคบริโภคนิยม สังคมยุคดิจิทัล หรือ สังคมยุคปรับเปลี่ยนรวดเร็ว (Disruptive Society) เป็นต้น ผลที่เกิดขึ้นจากการทำลายสิ่งแวดล้อม จากสารพิษ จากวัสดุไม่ได้คุณภาพ จากการทิ้งถิ่นฐาน กล่าวโดยสรุป ความรับผิดชอบต่อสังคมมีผลกระทบทั้ง ๒ มิติ คือ มิติกายภาพสิ่งแวดล้อมและมิติทัศนคติในการอยู่ในสังคม

ในรอบ ๒๐๐ กว่าปีมานี้ เกิดเสียงเรียกร้องให้รับผิดชอบต่อสังคม เริ่มจากกระแสเรียกร้องของประชาชน จากกลุ่มนักลงทุน จากมุมมองของนักวิชาการ และจากสถาบันความร่วมมือระหว่างประเทศ ผลของการเรียกร้องได้ผลบ้างไม่ได้ผลบ้าง เพราะไม่มีหน่วยงานหรือกฎหมายรองรับชัดเจน จนกระทั่งความรับผิดชอบต่อสังคมได้กำหนดออกมาในรูปของการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น จริยธรรมของนักบริโภคนิยม (Ethical consumerism) พลังผลักดันทางการตลาดและโลกาภิวัตน์ (Globalization and market forces) การศึกษาและการสร้างความรู้แก่สังคม (Social awareness and education) การอบรมจริยธรรม (Ethics training) การบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาล (Government laws and regulation) เพราะถ้าไม่มีกฎหมายบังคับ ความรับผิดชอบต่อสังคมก็เป็นเพียงกระดาษ ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการก็ไม่สามารถเกิดขึ้นและขับเคลื่อนได้หากไม่มีความเชื่อมโยงกับกฎหมาย^๕ จนมาถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของชาวไทย ความรับผิดชอบต่อสังคมจึงได้รับการใส่ใจอย่างมากขึ้น

สำหรับหลักสูตรการศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีกระบวนการรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ อย่างไร บัณฑิตวิทยาลัยได้จัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษามาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๑ เป็นต้นมา นักศึกษาได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา ๓๒ ปี ภายใต้ปรัชญาของมหาวิทยาลัย ปรัชญาหน่วยงานและปรัชญาของหลักสูตร คติพจน์ของมหาวิทยาลัยที่เน้นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเด่นชัด นอกจากนั้น ความเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่นักศึกษาหรือไม่ อย่างไร สถานะสภาพและผลความรับผิดชอบต่อสังคมที่บัณฑิตวิทยาลัยดำเนินการเป็นอย่างไร มีแนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ ทั้งหมดนี้เป็นงานที่ต้องหาคำตอบ เพราะเห็นความจำเป็นอย่างนี้ จึงได้ทำวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” เพื่อแสวงหาองค์ความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบโจทย์การเข้าไปรับผิดชอบต่อสังคมในมิติต่าง ๆ

^๕ ภัทรวรรณ รัตนเกษตร : วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์ Vol 4 No 1 (2015): ๑ มกราคม - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อวิเคราะห์สภาพความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑.๒.๒ เพื่อเสนอกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๓. ขอบเขตของการวิจัย

๑. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** งานวิจัยนี้มุ่งศึกษา กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยการวิเคราะห์สภาพความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ดังนั้น จึงกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเป็น ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยด้วยการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบทางสังคมภายในตนเอง ๒) ด้านกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยด้วยการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบทางสังคมรอบข้าง ๓) ด้านกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยด้วยการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบทางสังคมชาวโลก

๒. ขอบเขตด้านพื้นที่

งานวิจัยนี้ศึกษาในเขตพื้นที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

๓. ขอบเขตประชากรศึกษา

ประชากรสำหรับวิจัยนี้ศึกษาจากนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลสำคัญระดับบัณฑิตศึกษา ระดับปริญญาโท-เอก ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น ๓๒ รูป/คน

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์

งานวิจัยนี้กำหนดผู้ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นนักศึกษา ศิษย์เก่า คณาจารย์ ผู้บริหารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้ที่มีลักษณะในการรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๒๓ รูป/คน

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการเสวนากลุ่ม

เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงมากขึ้น และมีแนวทางปฏิบัติมากขึ้นในการเสริมสร้างความรับผิดชอบทางสังคม ผู้วิจัยจึงกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเสวนากลุ่ม จำนวน ๔ รูป/คน แบ่งเป็นสัดส่วนดังนี้

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ๒ อย่าง คือ ๑) การอ่านวิเคราะห์เอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ ๒) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการเสวนากลุ่ม

๕. ผลการวิจัยพบว่า

สภาพความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้พบว่า ความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีความจำเป็นเพราะสังคมคาดหวังจากนักศึกษา ในฐานะผู้มีความรู้ตามหลักวิชาและทางพระพุทธศาสนา ส่วนหนึ่งนักศึกษาเป็นพระภิกษุสงฆ์จึงจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อสังคม เพราะต้องสร้างประโยชน์ให้แก่พระพุทธศาสนาโดยการอบรมสั่งสอนประชาชน ในเชิงปัจเจกนั้นความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาเห็นได้ชัด แต่ในส่วนภาพรวมนั้นยังไม่เห็นชัด ปัจจุบันอิทธิพลของโซเชียลเน็ตเวิร์กมีมากจึงควรนำองค์ความรู้ที่มีสร้างวิสัยทัศน์ให้คนในสังคมนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ผ่านเครื่องมือเหล่านี้

ความรับผิดชอบต่อสังคมมีความจำเป็นต่อทุกคนไม่ใช่เฉพาะแต่นักศึกษา เพราะความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นภาระหน้าที่ของมนุษย์ ดังที่อริสโตเติล นักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของกรีกได้กล่าวไว้ว่า "มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Human being is social animal)" เพราะมนุษย์มีการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเป็นหมวดหมู่ มิได้ใช้ชีวิตอยู่เพียงคนเดียวตามลำพัง เนื่องจากมนุษย์ต้องทำกิจกรรมร่วมกันอยู่ตลอดเวลา ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และแต่ละชีวิตต่างก็ต้องการที่จะเสริมสร้างความสุข ความมั่นใจ และความปลอดภัยให้กับตนเองอยู่เสมอ สังคมจึงเป็นแหล่งรวมศูนย์ทางความคิดที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา เพื่อแสวงหาคำตอบต่างๆ อย่างให้กับตนเอง สังคมในทุกระดับชั้นเป็นแหล่งรวมคนหลายๆคนเข้าด้วยกัน ซึ่งในจำนวนผู้คนเหล่านั้น แต่ละคนต่างก็มีชีวิต มีจิตวิญญาณ มีความรู้สึนึกคิดและมีจุดหมายปลายทางที่แตกต่างกันออกไป และด้วยเหตุนี้เองบางครั้งจึงทำให้สังคมต้องเกิดปัญหาหรือมีความสับสนวุ่นวายขึ้น อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านความคิดของแต่ละคน ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่สังคมมีปัญหาขึ้นจะเป็นด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้หมดสิ้นไปได้ ก็หาเป็นใครที่โหนไม่ หากแต่เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกๆ คนนั่นเอง ที่จะต้องสามัคคีร่วมใจกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมของตนเองให้ดีและมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น^๖

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษายังต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น เพราะเป็นผู้ที่ผ่านกระบวนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเรียกว่าระดับปริญญาตรี ในระดับนี้เรียกว่า ระดับ M.A. คือ ระดับ Master of Art หรืออาจเรียกเป็นอย่างอื่นตามสายการศึกษา แต่ก็แสดงให้เห็นว่า เป็นระดับที่เป็นครูผู้อื่นได้ (Master) นอกจากนั้น เมื่อก้าวโดยอายุแล้วผู้ที่เรียนอยู่ในระดับนี้ก็ต้องมีอายุพ้นนิติภาวะทั้งหมด กล่าวคือ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อผู้อื่นได้ และอยู่ในสถานะเป็นผู้นำครอบครัว โดยส่วนมาก นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยโดยเฉลี่ยมีสถานะเป็นผู้นำครอบครัว ถ้าหากเป็นพระสงฆ์ก็มีภาระหน้าที่มอบหมายจากวัดที่สังกัดอยู่ แสดงให้เห็นว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นมีความจำเป็นต่อนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นอย่างมาก

ในฐานะนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นชาวพุทธย่อมมีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับพื้นฐานตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ก็คือ การไม่ล่วงละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพผู้อื่นตามหลักศีล คือ ไม่ล่วงละเมิดผู้อื่นทางกายภาพ ทางทรัพย์สิน ทางความสัมพันธ์ครอบครัว ทางข้อตกลงสัญญา และทางสุขภาพร่างกาย แต่ให้มีธรรมประกอบ คือ มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น มีความ

^๖ พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. (www.pipat.com) <http://www.pipat.com/2015/09/csr-4.html> ครูบ้านนอกดอทคอม (๒๕๖๒). มนุษย์เป็นสัตว์สังคม <https://www.kroobannok.com/12093> เข้าเมื่อ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๒

เอื้อเพื่อต่อผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ต่อครูและรักครอบครัว รักษาสิ่งจะ คำนั่งสัญญา และมีสติสัมปชัญญะ ในการดำรงชีวิต ไม่นำพาสิ่งอันเป็นพิษภัยมาสู่ตนเองและผู้อื่น นักศึกษาต้องนำวิชาความรู้ไปสร้างประโยชน์ ให้แก่สังคม สอดคล้องกับหลักพุทธจริยา กล่าวคือ การเป็นผู้มีการฝึกฝนตนจนมีความรู้ (พุทธะ) มาเป็น อย่างดีแล้วย่อมต้องทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

สภาพปัจจุบันนักศึกษาบัณฑิตศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นลักษณะส่วนตัว คือ รับผิดชอบต่อ การศึกษา ภาระหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบในฐานะบุคคลทางสังคมอยู่แล้ว แต่ความรับผิดชอบที่เกิด จากผลแห่งการณรงคให้เกิดมีความรับผิดชอบทางสังคมของบัณฑิตวิทยาลัยนั้นยังไม่เป็นรูปธรรม มีแต่เป็นขอความช่วยเหลือในกิจกรรมสำคัญที่บัณฑิตวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยจัดขึ้นซึ่งยังไม่ เพียงพอต่อภาพลักษณ์ทางด้านความรับผิดชอบต่อสังคม จากสภาพเช่นนี้ก็เนื่องมาจากการไม่มี แผนนโยบายที่ชัดเจนจากบัณฑิตวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมเพื่อสร้างความ รับผิดชอบต่อสังคม ที่ขยายผลมากขึ้น มากกว่า กิจกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองที่ต้องศึกษาให้ จบตาม

หลักสูตร แม้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมกำลังออกมาบังคับใช้กับ มหาวิทยาลัย แต่ในความเป็นจริง การเป็นมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาที่ต้องยังสร้างความเชื่อมั่นและ ศรัทธาต่อสาธารณชน โดยผลิตมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตมาเพื่อรับใช้สังคมให้ปรากฏเป็นรูปธรรม มากกว่านี้

การบริหารหลักสูตรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในบัณฑิตวิทยาลัยก็เป็นไปตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร เช่น ปรัชญาของหลักสูตรพุทธศาสนศึกษา “มุ่งพัฒนาตนตามหลักพระพุทธศาสนา ศึกษา ค้นคว้าวิจัย โดยใช้อรรถความรู้คุณธรรมเพื่อสร้างสังคมสันติสุข” และวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ ว่า “เพื่อให้ บัณฑิตสามารถนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและเผยแผ่องค์ความรู้ไปพัฒนาสังคม” ปรัชญาของหลักสูตรพุทธศาสนาและปรัชญามีว่า “พัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธปรัชญา ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ให้บริการความรู้สู่สังคม” และมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรว่า “สามารถบูรณาการความรู้ ความสามารถไปสู่ กระบวนการการปฏิบัติตามกฎหมาย ประเพณี วัฒนธรรมทางสังคมได้และมีความมุนานะ พากเพียร พยายามในหน้าที่ที่รับผิดชอบ” จากตัวอย่างปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ยกมาแสดง ประกอบการสังเคราะห์ประเด็นนี้ ก็แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรมีข้อกำหนดให้นักศึกษามุ่งใช้ความรู้ที่มีพุทธ ธรรมประกอบอยู่แล้วไปเพื่อพัฒนาสังคม เป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่แล้ว และมีกำหนดให้นำ ระเบียบ สามัคคี บาเพญประโยชน์อยู่ในกรอบ TQF ของหลักสูตร นี่ถือเป็นหลักการ แต่ในเชิงปฏิบัติการที่ เป็นรูปธรรม ทุกหลักสูตรยังไม่มีข้อกำหนดออกมาให้เป็นแนวทางปฏิบัติอย่างจริงจังให้เป็นส่วนหนึ่งของ รายวิชา หรือเป็นข้อกำหนดเชิงกิจกรรมซึ่งจะมีผลต่อการให้ใบรับรองการสำเร็จการศึกษาที่มีเรื่องความ รับผิดชอบต่อสังคมปรากฏอยู่ กล่าวคือ ให้นำข้อความที่เป็นกฎเกณฑ์ในหลักสูตรออกมาเป็นหลักปฏิบัติ ร่วมกัน ทำเป็นแผนปฏิบัติและกำหนดเป็นนโยบายของหลักสูตร คล้ายกับหลักสูตรแกนกลางของบัณฑิต วิทยาลัยที่ทุกหลักสูตรต้องเรียนเหมือนกัน

กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย

กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัยต้องเริ่มที่ระเบียบและหลักสูตรของบัณฑิตวิทยาลัย ของหลักสูตรหรือเกณฑ์มาตรฐานของ

หลักสูตรระบุว่าจะต้องให้วิชาการแก่สังคม จึงต้องสร้างให้เกิดการปฏิบัติความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างจริงจัง กำหนดเป็นนโยบาย ที่จะต้องให้สนับสนุนให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือกำหนดเป็นวิชาการสังคมในรูปแบบต่าง ๆ และสื่อสารให้ตรงเป้าหมาย สามารถปฏิบัติได้ใน ๓ กระบวนการ คือ

๑. กระบวนการของหลักสูตรได้กำหนดไว้ตามแนวทางของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ควรเน้นภาคปฏิบัติสัมพันธ์กับชุมชนและสังคมให้มากกว่านี้ เพราะเป็นเนื้อหาที่มุ่งเน้นองค์ความรู้เฉพาะด้านที่อยู่ในหลักวิชา ควรต้องให้น้องความรู้จากหลักวิชาไปสู่ภาคปฏิบัติมากยิ่งขึ้นในวิชาที่สามารถนำไปได้ เพื่อให้เกิดกระแสการตอบรับทางสังคมว่า หลักสูตรของบัณฑิตวิทยาลัยนั้นมีผลต่อสังคมในทุกระดับ การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้มีในตนเองนั้นต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Mindset) เป็นเบื้องต้นก่อน ถ้ายึดตามหลักแห่งพุทธจริยา ก็จะต้องเริ่มที่การสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นภายในตนก่อน คุณค่าดังกล่าวก็คือ ความมีจิตใจบริสุทธิ์ ไม่มีเงื่อนไข ศึกษาค้นคว้าพบความจริงด้วยตนเองว่า ชีวิตของคน ๆ หนึ่งนั้นต้องทำให้เกิดคุณค่าขึ้นภายในตนเองก่อน เมื่อชีวิตตนเองมีค่าด้วยความรู้และความประพฤติแล้ว ก็เป็นการง่ายที่จะกระจายคุณค่านี้ไปสู่สังคมในวงกว้าง เป็นการปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตน กล่าวโดยสรุปก็คือ การรู้จักทำตนเองให้มีพลังความรับผิดชอบต่อสังคมภายในตนเองด้วยการมีความรู้ที่ดี (Educated or Learned Person) และมีความประพฤติที่ถูกต้อง (Right Discipline Person)

บัณฑิตวิทยาลัยต้องสร้างความเข้าใจให้ทุกคนเห็นคุณค่าของการศึกษาเรียนรู้ เป็นคนมีการศึกษา คือ เข้าใจตนเอง เข้าใจสังคมด้วยดี มีเหตุมีผล เคารพสถานที่และบุคคลอื่น การศึกษาเรียนรู้มีใช้เฉพาะแต่เนื้อหาวิชาที่ปรากฏในหลักสูตร แต่เป็นการเรียนรู้ความมีคุณค่าของความเป็นคนของทุกคน ต้องเน้นในจุดนี้เป็นเสมือนการเพาะบ่มความรู้จักชีวิตในบัณฑิตวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญ มีการตรวจสอบและประเมินผล นอกจากนั้นต้องสร้างความเป็นคนมีวินัยในตนเอง จะต้องส่งงานตามที่กำหนด จะต้องติดตามงานของตนให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด รักษาระเบียบวินัยของสถาบัน เมื่อปลูกฝังและเสริมสร้างภาพนี้ให้เด่นชัดจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของสถาบันก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรในที่สุด

๒. การบริหารบัณฑิตวิทยาลัยให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งระดับภายในตนเอง สังคมรอบข้าง และสังคมทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัยควรกำหนดให้เป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับคณะ ผูกติดอยู่กับงบประมาณ แผนปฏิบัติการในแต่ละโครงการ รวมทั้งระบบการเรียนการสอน เพื่อให้มีการให้ความสำคัญและปลูกฝังอยู่เสมอ จะมีใช้แบบขาดช่วงหรือไม่มีกระจายไม่เป็นองค์รวม (Unity) พยายามเน้น TQF ตัวที่ ๖ ซึ่งเป็นกรอบการเรียนการสอนของสถาบันที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตรควรกำหนดไว้ในแผนการแนะนำนักศึกษาให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในทุกมิติ นอกจากนั้นในส่วนของการบริหารงานบัณฑิตวิทยาลัยที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องเริ่มจากระดับเจ้าหน้าที่ของบัณฑิตวิทยาลัยทุกคน ทำบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นแบบอย่าง

การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ นักศึกษาบัณฑิตศึกษาในด้านนี้ด้วยหลัก ญาติธรรมจริยาของพระพุทธเจ้า กล่าวคือ ความกตัญญูต่อบุคคล สถานที่และสิ่งของที่เกื้อกูลประโยชน์ให้แก่ตนเอง ทุกคนมีความเกี่ยวเนื่องกันในฐานะญาติทางสายเลือดและญาติทางธรรม รวมทั้งญาติทางสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัยต้องสร้างจิตกตัญญูให้เกิดขึ้นกับนักศึกษา ให้นักศึกษารู้สึกเป็นหนี้บุญคุณต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ เพื่อนร่วมห้อง สถานที่ที่ให้การศึกษา และอุปกรณ์ทุกชนิดที่อำนวยความสะดวกต่อการศึกษา เมื่อ

เกิดความรู้สึกเห็นความสำคัญของบุคคล สถานที่และสิ่งของก็จะตอบแทนด้วยความเคารพ ให้เกียรติ เชื้อพัง รักษา ทะนุถนอม ดูแล ระบบการสร้าง ความกตัญญูนี้ต้องเกิดจากการทำให้ดู อยู่ให้เห็นของทุกคน

วิธีการเสริมสร้างก็ต้องอาศัยหลักสังคหวัตถุ คือ การเกื้อกูลแบ่งปัน การถ้อยทีถ้อยอาศัย เกื้อกูล ประโยชน์ให้เกิดขึ้นและการมีมาตรฐานทางการวางตัว ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

ทาน เปยยวัชชะ อตถจริยาในโลกนี้และสมานัตตตาในธรรมนั้นๆ ตามสมควร
สังคหธรรมเหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลกเหมือนลิมสลักที่ยึดคุมรถซึ่งแล่นไปไว้ได้ฉะนั้น ถ้าไม่พึงมี
ธรรมเหล่านี้ มารดาหรือบิดา ก็ไม่พึงได้การนับถือหรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุ แต่เพราะ
บัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหธรรมเหล่านี้ ฉะนั้น บัณฑิตเหล่านั้นจึงถึงความเป็น
ใหญ่และเป็นผู้บำราศสรเสริญ^๗

ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามธรรม ๔ หลักการนี้ บูรณาการธรรมภายในกับภายนอก โดยให้ตั้ง
บนฐานธรรมกตัญญูทวเฑี ตอบแทนความกตัญญูของตนเองที่มีต่อบุคคล สถานที่และสิ่งแวดล้อม ให้
นักศึกษาเสียสละแบ่งปันต่อบุคคลที่ใกล้ชิดกับตน พุดจาสนทนาด้วยความเป็นกัลยาณมิตร มีวาจาสุภาพ มี
หลักการ มีเหตุผล บำเพ็ญประโยชน์ไม่ว่าอย่างใดก็อย่างหนึ่งทุกวันต่อบุคคล สถานที่ และสิ่งแวดล้อม และ
ดำรงตนเสมอต้น เสมอปลาย ปฏิบัติทั้ง ๓ ข้อข้างต้นอย่างต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัยต้องมีมาตรการ
ตรวจสอบความเข้มข้นของความกตัญญูของนักศึกษาว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้เครื่องมือสังเกต ประเมิน
และสัมภาษณ์ และให้มีผลต่อการศึกษาคืบคืบกันไปด้วย เพื่อให้เกิดเป็นนิสัยและพฤติกรรม

๓. วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับกว้าง หรือสังคมทั่วไป เช่น ชุมชน
ประเทศชาติ และชาวโลก บัณฑิตวิทยาลัยต้องยึดหลักตามโลกัตถจริยาของพระพุทธเจ้า ก็คือการอนุเคราะห์
สงเคราะห์โลก กล่าวคือ ฝึกจิตให้เป็นผู้รักในการช่วยเหลือผู้อื่นมาตั้งแต่ต้น เห็นคุณค่าของตนเอง มีความ
กตัญญูทวเฑีต่อสรรพสัตว์และสรรพสิ่ง จึงสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และเป็นการกระทำที่มาจาก
ฐานจิตที่ดี ไม่ใช่เกิดจากการจัดฉากสร้างขึ้น กระบวนการเสริมสร้างด้วยการมีกิจวัตรของนักศึกษา
ดังที่พระพุทธเจ้าได้ปฏิบัติตนตามพุทธจริยาวัตรทุกวัน คือ สร้างคติประจำใจว่า “วันนี้เราได้ทำดี (รับผิดชอบ
ต่อสังคม) แล้วหรือยัง” เริ่มจากรุ่งเช้า สาย บ่าย เย็น กลางคืน ประมวลผลดูว่าได้ทำอะไร กับใคร ที่ไหน
เมื่อไหร่ อย่างไร ถ้าสามารถสร้างจิตสำนึกอย่างนี้เป็นกิจวัตรประจำวันได้ ความเป็นนักศึกษบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยย่อมปรากฏเป็นแบบอย่างให้เห็นต่อสังคม แผนและกระบวนการเหล่านี้
สร้างได้ไม่ยาก เพราะมีฐานจากการพัฒนาตนขั้นที่หนึ่งและขั้นที่สองมาแล้ว แต่ถ้ามาเริ่มขั้นที่สามทีมนั้น
ทำให้ขัดกับธรรมชาติที่ยังไม่ได้สั่งสมมา เปรียบเหมือน การวาดภาพหรือการทาสีบ้านที่ยังไม่ได้ลงสีพื้น การ
ลงสีจริงทีมนั้นอาจไม่ยั่งยืนและไม่ติดแน่น อาจมีเหตุผลในการหยุดยั้งหรือการเปลี่ยนแปลงความตั้งใจที่จะ
ทำเพื่อสังคมได้ง่าย การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมต้องทำเป็นระบบ ทำเป็นลำดับก็สามารถสร้างความ
มั่นคงในด้านนี้ได้แน่นอน

ยิ่งนักศึกษารับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนให้เคร่งครัด เป็นคนมีวินัยในตนเองเป็นเบื้องต้น
เพราะความรับผิดชอบต่อสังคมจะเริ่มจากตนเองเป็นฐานสำคัญจากนั้นจึงขยายออกไปสู่สังคมในระดับอื่นๆ ได้ไม่ยาก
การยอมรับจากสังคมในกิจกรรมที่ตนเองทำว่ามีคุณค่าและประโยชน์ในฐานะที่นักศึกษามีประสบการณ์ใน

^๗ อภ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๐.

การทำงานมามาก ต้องใช้ประสบการณ์ของตนมาสร้างให้เกิดผลในบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๖. อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่เป็นประเด็นและสาระสำคัญเชิงวิชาการที่คณะผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

จากผลที่ได้รับในประเด็นสภาพความรับผิดชอบทางสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า ยังไม่ปรากฏเด่นชัดนัก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า บัณฑิตวิทยาลัยมีความเข้าใจว่าทุกคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคลอยู่แล้ว อีกทั้งมีพระสงฆ์เป็นผู้บริหารก็คุ้นกับการให้บริการแก่สังคมโดยการช่วยเหลือสังคมอยู่เป็นประจำ สอดคล้องกับหลักการในพระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าต้องทำตามแบบอย่างของพระพุทธเจ้า คือ พุทธจริยา แต่ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในเอกสารสำคัญของบัณฑิตวิทยาลัยอย่างชัดเจน เพราะยังไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างจริงจัง อาจเป็นเพราะเป็นเรื่องใหม่ในเชิงผลบังคับตามกฎหมาย เพราะพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒ ซึ่งประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๒ ที่กำหนดให้ การศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะที่จำเป็น เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรองรับสังคมโลกที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ร่วมกันแก้ปัญหาสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น เพื่อให้เป็นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎหมายและเป็นการทำให้มีผลเชิงการปฏิบัติอย่างจริงจังจึงต้องกำหนดระบุไว้ในเอกสารสำคัญในการบริหารบัณฑิตวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรได้กำหนดไว้ตามแนวทางของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แต่ไม่ได้เน้นในภาคของการนำไปสู่ภาคปฏิสัมพันธ์กับชุมชนและสังคมให้มากกว่านี้ มุ่งเน้นองค์ความรู้เฉพาะด้านที่อยู่ในหลักวิชา ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า หลักสูตรทั้งหมดของบัณฑิตวิทยาลัยที่อยู่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของพระพุทธศาสนา เป็นลักษณะการให้องค์ความรู้เป็นสำคัญ ไม่ได้เป็นลักษณะของวิชาชีพ และไม่ได้นำวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไปปฏิบัติตามอย่างเป็นรูปธรรม ดังวัตถุประสงค์ของหลักสูตรศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษาที่ว่า เพื่อพัฒนาคุณูปถัมภ์บัณฑิตให้มีจิตอาสา ใช้ปัญญาชี้แนะและแก้ปัญหาสังคมหลักสูตรได้สร้างคุณูปถัมภ์บัณฑิตที่มีคุณลักษณะเป็นจิตอาสาในการพัฒนาสังคม รับผิดชอบต่อสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม และไม่ได้นำ TQF ตัวที่ ๖ ให้เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร.ลัดดา ผลวัฒนะและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบแห่งความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” พบว่า องค์ประกอบที่ทำให้ไปสู่ความสำเร็จในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยอยู่ที่สมรรถนะของนักศึกษาและความต้องการทางพุทธธรรม

๗. องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

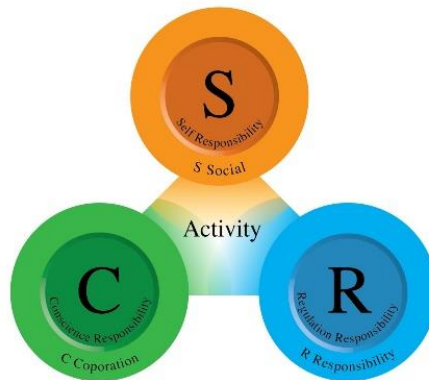
จากการสังเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย สามารถแสดงเป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” คือ ความร่วมมือรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ต้องเกิดจากกระบวนการสร้างความความรับผิดชอบต่อสังคมอีกเช่นกัน เริ่มจากการปลูกฝังจิตสำนึกภายในที่มีต่อคุณธรรมสากลเป็นเบื้องต้น เพื่อให้

รู้จักสิ่งที่ควรทำเพื่อประโยชน์กับสังคมและโลกซึ่งจะกลับมามีผลกับตนเองในฐานะที่ตนเองก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นเอง (C = Conscience Responsibility)

กระบวนการที่สอง กระบวนการสร้างควมมีวินัยต่อตนเอง รับผิดชอบในหน้าที่ที่เป็นไปตามธรรมชาติและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ควมมีวินัยในตนเองต่อหน้าที่ตามธรรมชาตินั้นได้แก่ หน้าที่ต่อระบบญาติ ไม่ว่าจะเป็นต่อพ่อแม่ พี่น้อง ลุง ป้า น้า อา ซึ่งหน้าที่เหล่านี้ไม่ได้มีใครบังคับ แต่เป็นควมรับผิดชอบในฐานะคุณธรรมแห่งความกตัญญูตว่ที่เป็นตัวกำหนด ส่วนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นหน้าที่โดยสมมติ เพื่อเสริมให้หน้าที่โดยธรรมชาติมีประสิทธิภพมากขึ้น ถ้าหากไม่ทำก็อาจได้รับผลอย่างใดอย่างหนึ่งทางสังคมหรือกฎหมาย ขยายผลออกไปสู่ระดับที่กว้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหน่วยสังคมอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวกับตนเองโดยตรง (S = Self Discipline Responsibility)

กระบวนการที่สาม เป็นกระบวนการเคารพกฎเกณฑ์กติกาของสังคม สังคมกำหนดให้ทุกคนรับผิดชอบต่อสังคมทั้งที่เป็นนิติบัญญัติ คือ มีกฎหมายกำหนดบทบาทและกฎเกณฑ์กติกาทางสังคมให้ต้องปฏิบัติ เพราะทุกวันนี้ชีวิตมีลักษณะหลุดลอยจากข้อระงับยับยั้งทางสังคมมาก คือทำอะไร กระทำใครก็ไม่รับผิดชอบต่อ มุ่งหวังแต่จะได้ประโยชน์เพียงส่วนเดียว จะเกิดความเสียหายก็ไม่เข้าไปรับผิดชอบต่อ ดังนั้นกับวนการทางกฎหมายจึงจำเป็น เพื่อกอยส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผู้อื่น และเพื่อกอยปรามมิให้สร้างความเสียหายแก่ผู้อื่นด้วย (R = Regulation Responsibility)

กระบวนการที่สี่ เป็นการเปิดโอกาสให้มีกิจกรรมในการเข้าไปรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อให้ทุกกิจกรรมเชื่อมโยงกับมโนสำนึก บทบาทและหน้าที่ รวมทั้งกฎเกณฑ์กติกาทางสังคม โดยผูกกับระเบียบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ยุทธศาสตร์ นโยบาย หลักสูตร และแผนของบัณฑิตวิทยาลัย สรุปออกมาเป็นภาพโมเดลองค์ความรู้ ดังนี้

โมเดลองค์ความรู้กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อธิบายองค์ประกอบของโมเดล ดังนี้

CSR = Cooperation Social Responsibility หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งเป็นฐานกรอบในการกระจายความรับผิดชอบต่อ

C = Conscience Responsibility หมายถึง ความรับผิดชอบต่อมโนสำนึก

S = Self Discipline Responsibility หมายถึง ความรับผิดชอบต่อวินัยในตนเอง

R = Regulation Responsibility หมายถึง ความรับผิดชอบต่อกฎเกณฑ์กติกาทางสังคม

๑.๗ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า

๑. เสนอให้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยบรรจุข้อความเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ในเอกสารทางการบริหารบัณฑิตศึกษาทุกประเภท ได้แก่ ระเบียบ แผนยุทธศาสตร์ นโยบายประจำปี หลักสูตร แผนงบประมาณ เพื่อให้ทุกส่วนมีความสอดคล้องกัน เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาดุสิตศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒

๒. ให้บัณฑิตวิทยาลัยจัดให้มีโครงการเพื่อสาธารณะกุศลโดยกำหนดให้ทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมปีละหนึ่งครั้งเป็นอย่างน้อย

๓. เสนอแนะให้นักศึกษาที่ทำงานในองค์กรต่าง ๆ แสดงผลงานว่าตนได้ทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมจากที่ทำงานของตนเองประกอบได้เพื่อให้ได้การรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัยในเรื่องนี้ซึ่งกำหนดไว้ในใบสำเร็จการศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ผู้วิจัยมุ่งเน้นไปเฉพาะความรับผิดชอบต่อสังคมในส่วนบัณฑิตวิทยาลัยเป็นหลัก ยังมีส่วนที่ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาอย่างเต็มที่เพราะนอกประเด็นจึงเสนอแนะเป็นเชิงวิจัย คือ

๑. ศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของ มมร

๒. การประยุกต์ใช้พุทธธรรมกับความรับผิดชอบต่อสังคม

๓. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาบัณฑิตศึกษาในพื้นที่ที่ประสงค์ (Area Based Research)

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการกลุ่มความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนามาตรฐาน การเรียนการสอนและการวิจัยด้านบริหารธุรกิจแห่งประเทศไทย. (๒๕๕๕). แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ. กรุงเทพฯ : บริษัท เมจิกเพรส จำกัด. ๒๕๕๕

ธีรพร ทองชะโชค และอาคม ใจแก้ว. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”. วารสารวิทยาการจัดการ ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2556

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (๒๕๕๓). พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (๒๕๕๕). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. พุทธธรรมประดิษฐาน ๒๖ ศตวรรษกาล.

- พระมหาสมบรูณ์ วุฑฒิกโร (๒๕๔๘). ขบวนการพระพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่ : พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม (Socially Engaged Buddhism) <https://www.mcu.ac.th/article/detail/519> เข้าเมื่อ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๒.
- พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒. (๒๕๖๒). http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0054.PDF. เข้าเมื่อ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. (๒๕๕๓). วุฒิกาวทาง 'CSR'. <http://www.csrcom.com/articles/view/113>. เข้าเมื่อ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๒.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. (www.pipat.com) <http://www.pipat.com/2015/09/csr-4.html>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พุทธศักราช ๒๕๓๙. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์. พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, ๒๕๕๖.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (๒๕๖๒). ประวัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. <http://www.mbu.ac.th/> เข้าเมื่อ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒.
- รชนี ตรีพิพัฒน์กุล และดร.สุวิญ รักษ์สัตย์. “บูรณาการการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธธรรม”. เอกสารการประชุมวิชาการ 17th National and 1st International Symposium, 20 October 2019.
- ลัดดา ผลวัฒน์และคณะ, “การศึกษาองค์ประกอบแห่งความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. เอกสารการประชุมวิชาการ 17th National and 1st International Symposium, 20 October 2019.
- วรวิทย์ ไชยศรี และบุญสม เกษะประดิษฐ์ “ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจกับการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคม ๖ บริษัท”. วารสารปัญญาภิวัฒน์ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนกันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์. (ป.อ.ปยุตโต). (๒๕๖๑). การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development). พิมพ์ครั้งที่ ๒๑.
- Archie B. Carroll “Carroll’s pyramid of CSR” International Journal of Corporate Social Responsibility volume 1, Article number: 3 2016.
- Keith Davids (2006) KEITH DAVIS MODEL OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY, Seeing <https://managementinnovations.wordpress.com/2008/12/06/keith-davis-model-of-corporate-social-responsibility/> เข้าเมื่อ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๒

